A. 1903 No. 49 ZATERDAG 28 FEBRUARI 8e Jaargang.

DE PREANGER-BODE

Nieuws- en Advertentieblad voor de Preanger Regentschappen, Banjoemas en Bagelen.

Redacteur:
G. L. LA BASTIDE.
TELEFOON No. 59.

Verschijnt dagelijks, behalve Zon- en Feestdagen.
Abonnementsprijs f 6.— per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor Nederland f 8.— per halfjaar.

Advertentiën 5 woorden 20 cent. Groote letters naar plaatsruimte, f 0.15 p. regel en p. kolom gewone druk.

Uitgevers:
G. KOLFF & Co., Bandoeng.
TELEFOON No. 59.

EERSTE BLAD.

Dit nummer bestaat uit twee bladen:

Inhoud van het tweede blad: Buitenlandsch Overzicht. Aangeslagen vendutiën. Result of Teas. Feuilleton.

MAILSLUITINGEN.

Hollandsche mail.

3 Maart, 10 Maart, 17 Maart, 24 Maart, 31 Maart, 7 April, 14 April, 21 April, 28 April.

Fransche mail.

11 Maart, 26 Maart, 8 April, 23 April.

Duitsche mail.

6 Maart, 20 Maart, 3 April, 17 April.

(*De poststukken moeten te Bandoeng voor elf uur 15 minuten ter post bezorgd worden*).

Engelsche mail; vertrek van Singapore.

6 Maart, 20 Maart, 3 April, 17 April.

Vertrek der booten Batavia-Singapore.

7 Maart, 14 Maart, 21 Maart, 28 Maart, 4 April, 11 April, 18 April, 25 April.

Vertrek der booten Batavia-Padang en Atjeh.

8 Maart, 14 Maart, 21 Maart, 28 Maart, 4 April, 9 April, 18 April, 25 April.

Vertrek der booten Soerabaia-Molukken.

1 Maart, 8 Maart, 16 Maart, 18 Maart, 23 Maart, 1 April, 3 April, 6 April, 16 April, 18 April, 20 April, 28 April.

Vertrek der booten Batavia-Palembang.

1 Maart, 7 Maart, 12 Maart, 14 Maart, 21 Maart, 28 Maart, 1 April, 4 April, 11 April, 18 April, 21 April, 25 April.

Vrijdagavondcadetjes

VAN KEES MOPPERING.

CXXV.

Er heerscht in geheel Indië een soort paniek.

Er is een verrassende, ontzettende en in de gevolgen vreeselijke ontdekking gedaan.

De brievenbussen, uit het Moederland geïmporteerd, deugen, zooals wel meer dingen o.a. vele blikjes met allerlei Hollandsche lekkernijen, niet. Zij hebben door hun slecht maaksel aanleiding gegeven tot heel erge dingen.

Naar aanleiding van de onrustbarende ontdekking van de slecht geconstrueerde brievenbus in Bandoeng is een algemeen nauwkeurig onderzoek ingesteld in alle brievenbussen en daar zij alle van hetzelfde maaksel zijn, zijn tusschen den buiten- en binnenwand van de meeste heel wat onbezorgde brieven gevonden, die daar reeds maanden en maanden verwijlden en nooit de personen bereikten, voor wie ze bestemd waren.

De oorzaak van alle postzonden, waarop menig journalist potten met inkt heeft vermorst, is ontdekt.

Niet de hoofdinspecteur, die zoo dikwijls voor de rechtbank der publieke meening werd gedaagd, niet de andere postautoriteiten, niet de commiezen of de klerken, maar de brievenbus is de schuld van alles of liever de luidjes, die dat onding, dat tot zulke groote ongerechtigheden aanleiding gaf, in elkaar schroefden.

Hoe krijgt men het in zijn kop om nu tusschen de ijzeren en houten omwanding een ruimte te laten. Men kon toch weten, dat vele hier in den Oost niet zijn als onze flegmatieke landgenooten in Holland, die van een brief naar de bus brengen een gewichtig werk maken en dat doen met een nauwkeurigheid een betere zaak waardig. God neen, wij laten ons karren naar zoo'n bus of fietsen er heen en gooien dan een brief er in met een geweld, dat die over de gleuf van de losse ontvangbus heen sliert en tusschen de opening van het hout en ijzer terecht komt.

Is het niet opmerkelijk, dat juist van een paar bijzonder krachtige stadgenooten, bij wie men in het geheel geen flegma kan veronderstellen, de brieven op die manier zijn overgewipt. Er was er geen een bij van b. v. een gepensioneerde.

Geen wonder, zoo iemand maakt ook van het wegbrengen van een brief 's avonds een apart werk. Hij wipt in het voorbijgaan even in de Soos aan en duwt dan op zijn dooie gemak zijn brief in de bus en voelt nog eens na, of de brief niet is blijven steken en gaat dan rustig, in het besef een goed werk goed gedaan te hebben, naar huis. Aan het gebruiken van geweld, denkt hij geen oogenblik en ook niet aan, wat men noemt, driftig hard van stal loopen, zoodat er geen mogelijkheid is, dat zoo'n brief van hem over de gleuf van de losse bus kan heen wippen.

Dat een onzer stadgenooten twee keer op verschillend tijdstip, in Juni en Juli, zijn brieven over de gleuf van de losse bus deed glijden, bewijst wel, dat 's mans handbeweging altijd even krachtig is als zijn handdruk, waaruit zijn ziel spreekt.

Die luidjes met krachtige handbewegingen zijn er veel in den Oost en ik vind, dat de brievenbussen zich daarnaar maar moeten richten of liever ingericht zijn; alleen Soekaboemi zou daarop een uitzondering kunnen maken. Voor deze plaats kunnen de bussen blijven zooals zij zijn, want ik verwed er mijn mooiste pijp onder, dat daar tusschen de houten en ijzeren omwanding der brievenbussen *geen* brieven zijn gevonden. Voor krachtige handbewegingen toch is daar geen enkele reden en het is daar de aangewezen plaats om van het posten van een brief een gewichtige bezigheid te maken voor velen.

Ik herhaal het, de slechte constructie van de brievenbussen heeft verstrekkende gevolgen gehad voor ons in het algemeen en voor enkelen in het bijzonder.

Ten eerste zijn wij er nu achter, dat wij geruimen tijd lang de post, die zoo wat van alles de schuld kreeg, verkeerd en onrechtvaardig hebben beschuldigd. Waren de bussen geweest zooals zij hoorden, dan had de gewezen hoofdredacteur, van het *Nieuwsblad*, die geen gelegenheid voorbij liet gaan om op de tekortkomingen van de post te wijzen met klemmende woorden, zich niet voor de rechtbank gedaagd gezien, waar hij zijn aanklager, die thans blijkt onschuldig te zijn aan alle postzonden, harde noten liet kraken.

Die brievenbussen!

Weet ge wel lezer, dat daar tusschen de ijzeren en houten omwanding jaren lang heeft liggen rusten een uitgebreid plan de campagne om aan den strijd in Atjeh voor goed en afdoende een einde te maken, zonder een generaal van Heutsz, die daar anders aardig slag van blijkt te hebben. Het plan sloot als 'n bus, d. w. z. veel beter als onze brievenbussen en was er geheel op ingericht, om alle oproerige hoofden in het Atjehsche als met een enkelen slag tot onderwerping te brengen zonder dat een eminent man als generaal van Heutsz daarvoor zijn leven behoefde te wagen.

Het plan was gericht aan den gouverneur-generaal en ging vergezeld van een uitgebreid stuk, dat het middel aanwees waardoor men door Vrijwilligerscorpsen den Binnenlandschen vijand kon bedwingen en den Buitenlandschen in zee kon drijven.

En al die tijd, maanden en maanden, lag dat plan tusschen de houten en metalen omwanding van een brievenbus, terwijl intusschen de Vrijwilligerscorpsen hun natuurlijken dood stierven.

Nu is het te laat, want die Vrijwilligerscorpsen, die nog niet opgedoekt zijn, liggen thans op apegapen en ik vrees met groote vrees, dat zelfs dit plan, hoe schoon en zaakrijk ook, deze stervende, die gereed is den laatsten snik te geven, niet meer zal helpen.

Die vervoerde brievenbussen!

Een grootsch plan in duigen doordat men in patria brievenbussen heeft gemaakt, die voor den Oost niet deugen.

Van het algemeene komen we op het bijzondere en daar zijn de gevolgen, zoo mogelijk, nog verder strekkend.

Verbeeld je, een jongmensch, dat den vorigen avond een meisje heel teer had aangekeken en zoete liefdewoordjes in het oor had gefluisterd.

Een langen, innigen kus... en hij ging heen, met de belofte, dienzelfden avond nog schriftelijk een huwelijksaanzoek te doen bij haar papa.

De jongeling deed wat hij beloofde en terwijl hij zijn verzoek in den juisten vorm schreef, vertoonde zich voor zijn geestelijk oog, de gedaante van het lieve, mooie, zwartoogige en zwartlokkige nonnatje, dat hij meer dan zijn peitje, meer dan zijn mooi vaderland, meer dan zich zelf beminde.

Toen de brief af was, sloot hij dien in een enveloppe en met zenuwachtige hand, trillend van het liefdesgenot, dat hem wachtte, wierp hij den brief in de bus.

Toen hij den volgenden avond zijn liefje op de afgesproken plaats wilde ontmoeten en haar den eersten kus als zijn verloofde op de lippen wilde drukken, kreeg hij in plaats van kussen, klappen van haar grooten, pootigen broer, die zonder naar rede te willen luisteren

den jongen, die zijn zusters bol op hol had gebracht, op last van beider vader, volgens de regelen van de kunst, in een slokan bokste.

De volgende maand sloot het mooie nonnatje, dat hem nooit anders dan boos meer had aangekeken, een echtverbond voor het leven met een anderen klerk, van wien ze vroeger niets wilde weten.

En nooit, tot nu voor enkele dagen, toen hem zijn officieel huwelijksaanzoek door de post werd terugbezorgd, heeft hij geweten, waarom zijn liefje, dat hem den vorigen avond nog zoo vurig gekust had, zoo in eens van gedachten was veranderd.

Thans wist hij de oorzaak; dat huwelijksaanzoek had een paar jaar gelegen tusschen der houten en ijzeren onwanding der brievenbus en de vader voorbereid op het verzoek des jongen mans, was doldriftig geworden toen dat niet verscheen en dus bleek, dat de vent maar wat wilde spelen met zijn kind. Naar 's lands gebruik had hij zijn oudsten zoon er op afgestuurd om den smaad, zijn zuster aangedaan, te werken.

Die vervoerde brievenbussen, dacht de eerzame jongeling, in de eerste opwelling, toen hij den brief, bestemd voor den vader van haar, die hij meer dan zich zelf had lief gehad, terugkreeg.

Maar daar zag hij voor zich het lieve nonnatje, thans moeder van drie nog liever kleinen, met een vierde op komst, met een eenigszins verwelkt gezicht en een vervormd figuurtje. Een toen hij aan dien blijden vaderzegen dacht, die misschien ook thans *zijn* deel was geweest, klaarde zijn gezicht op en hij riep: »gezegend zij het uur, waarop het den maker van die brievenbussen in zijn bol kwam, de bewuste opening te maken. Was die er niet geweest, dan was ik nu met een tractement van nog geen tachtig gulden de blijde vader van een drietal kinderen, de gelukkige echtgenoot van een vroeg verwelkt vrouwtje, al te bereid den vaderzegen steeds grooter te laten worden. Die driewerf gezegende brievenbussen?

Een vrouwtje voor een paar jaar getrouwd met een erg gedecideerd jongmensch, dat als echtgenoot en vader vrijwel de baas in huis was en somtijds als hij de bokkenpruik ophad geweldig kon opspelen en onaangenaam kon zijn, ontving met een begeleidend schrijven van den betrokken postdirecteur het volgende soeratje.

Mijn jevrouw!

»Ik wil je maar zege as dat de jonge, waarmee uwes de volgende week zooveel astrouwt, eigenlijk mijn jonge is die ik terlaloe bemin.

Hij heeft me trouw gezwore tot in zijn dood en is voor onze lieve Heer mijn man.

Verder wil ik niets zege; uwes, die ook niet van gistere is, begrijp mijn wel. Alleenig nog dit, as uwes hem toch trouwd, mot uwes zelf maar wete wat er van kompt, want ik is niet van plan zoo maar mijn jonge me te late afgappe. Daarvoor het ik hem veuls te veel lief.

U tot in den dood getrouwe
Loesje.

p. s. Bedenk uwes wel, want Hendrik het een humeurtje as een uil in doosnood en me kind, dat hiet naar hem, dus ook Hendrik, bij verkorting Heintje.

Mevrouw zat 'n oogenblik perplex.

Het was haar of ze het in Keulen hoorde donderen. O, als ze dien brief op tijd had gekregen, dan was ze nu geen mevrouw.....

En die vent, met zoo'n verleden achter den rug, die had in huis een hoop praats, die speelde op zijn poot, als het eten een 5 minuten te laat op tafel kwam, die had allerlei aanmerkingen als zij eens een half uurtje had verbabbeld.

Zoo'n binatang.! Zeker hield hij nog liefdesbetrekkingen aan met dat mensch en zorgde hij voor het kind, was hij daar lief voor, terwijl hij haar en zijn wettige kinderen wel eens mishandelde.

Daarom kwam hij dikwijls zoo laat uit de Soos zoogenaamd. Neen niet uit de Soos, maar van haar, die ..... kwam hij.

Maar ze zou 'm! Zij zou hem nou eens haar tanden laten zien en 'm van zoutum geven, dat hem den lust verging, om ooit weer te probeeren iets te doen wat haar niet aanstond. Zoo'n schuinsmarcheerder, zoo'n egoist, die alleen maar aan zijn eigen pleizier dacht en haar liet zeulen met de kinderen. O, God, als ze der gemoed te werk ging, dan krabte ze zijn beide oogen uit zijn valschen kop.

Maar ze was fatsoenlijk opgevoed en daarom zou ze 'm wel op een andere manier er onder krijgen, want er onder dat zou hij, al zou hemel en aarde vergaan, zoo'n pintheuker, zoo'n ... vent!

Toen de baas van het huis 's middags thuis kwam, viel het hem op, dat zijn vrouw zijn gewonen officieelen goëdag-zoen niet beantwoordde en trof hem een energieken trek om haar mond, die hem ook maar niet kon bevallen.

Er was wat gebeurd, vond hij, zich hoe langer hoe meer ongerust makend, want zijn geweten was niet zuiver.

Toen de kinderen naar bed waren, begon het.

Neen maar! Was dat zijn zacht, gewillig vrouwtje. God zal me zegenen, dacht hij, wat 'n heibei.

Nadat zij hem het jak uitgeveegd had op een manier waaraan mijn schoonmoeder -- en die is anders deskundige in die zaken — vraag het maar aan Bramsen —, een puntje had kunnen zuigen, duwde ze hem met 'n energieke beweging, zoodat hem de tranen uit de oogen sprongen en zijn neus bont en blauw zag, den brief van het nonnatje onder de oogen en nu wist hij uit welken boek de wind waaide en terwijl zij zich al hooger en hooger oprichtte, in het besef van haar recht, kromp hij, schuldbewust als hij was, al meer en meer in elkaar.

Zij eindigde haar boedpredikatie aldus:

»En nu hier de — huissleutel en als je ooit het hart, hebt een aanmerking te maken op mij of de kinderen, dan zal ik toonen, wat een vrouw, wier ziel zoo rein is als 'n, als 'n sneeuwvlok, doet tegenover een man, een vent, een flelt, een smakwammes, die zijn huwelijk begon met een leugen, die 'n fatsoenlijk mans kind er in heeft laten loopen, dat 't ten hemel schreit.

„Voortaan zal jij naar mijn pijpen dansen, of mijn naam is geen Cato. En als je waagt uit den band te springen, dan zal ik je met mijn eigen handen en de koekepan tuchtigen, dat je hooren en zien vergaat. Allo naar bed!"

En baaslief was zoo goed niet of hij moest om half negen naar bed; zijn rijk was uit. Voortaan was hij slechts de gehoorzame dienaar van zijn vrouw.

En dat alles door die vervoerde brievenbus, die niet was zooals hij moest zijn.

Had toch zijn lief vrouwtje, dat zich onder den drang der omstandigheden ontpopte als 'n geboren heerscheres, het briefje van het nonnatje op tijd ontvangen, dan had ze 'm zeker zijn congé gegeven en zat hij thans niet onder den pantoffel op een manier om er nooit meer onder uit te komen.

Hij dacht er hard over de post een proces aan te doen om schadevergoeding voor zijn verloren meesterschap, dat hij begrootte op 'n 25 duizend pop op zijn minst. De vrees echter, dat zijn meesteres hem krachtig zou beduiden, dat er geen rede was dat verloren meesterschap te betreuren, omdat hij er steeds een slecht gebruik van had gemaakt, hield hem hiervan terug. Hij schikte zich in zijn lot en werd voortaan de man van *zijn vrouw*, die haar rol van heerscheres met zooveel talent, waarnam, dat manlief er geen oogenblik aan dacht de versenen tegen de prikkels te slaan. KEES MOPPERING.

Nederlandsch-Indië.

BANDOENG, 27 FEBRUARI.

Het s.s. *Giang Seng*, met de engelsche mail aan boord, is gisteren ochtend vroeg van Singapore herwaarts vertrokken.

Het ss. *Sindoro* is den 25sten dezer van Suez naar Padang vertrokken.

Voor zoover den 26 Februari 1903 ter directie van de Postspaarbank bekend, bedraagt het aantal inleggers, bij alle kantoren van Java en Madoera en 48 kantoren van de buitenbezittingen, 30599, waaronder 18058 europeanen, 11618 inlanders en 923 vreemde oosterlingen, met een gezamenlijk tegoed van f 4.157.608.75.

ZENDINGSZIEKENHUISJE. De heer Alkema ontving hiervoor nog van den heer B. te B. f 5.—.

Ten einde tegemoet te komen aan de bezwaren van Roomsch Katholieke zijde tegen de muziekuitvoeringen des Zondags morgens te 7½ uur in het Pieterspark alhier, zijn deze door het bestuur der vereeniging »*Tot Nut van Bandoeng en Omstreken*", na afloop van den rouw voor het leger, gesteld op 10 uur.

Voor Waterleiding. Een veertigtal ingezetenen hebben zich reeds hiervoor aangemeld en dagelijks wordt dat aantal vermeerderd. Ieder, dien men over de zaak spreekt, zou zeer gaarne haar tot stand zien komen en is onmidellijk bereid met zijn naamkaartje dit te bevestigen.

Maar waarom hebt u dat dan niet ingestuurd?

De een heeft het vergeten, de ander dacht: het is daarvoor nog tijd genoeg. Een derde zou het bezorgen, enz, enz.

Wij zouden zoo gaarne willen, dat we met een groot aantal namen van aanstaande abonné's voor den dag konden komen en daarom noodigen wij nogmaals met aandrang onze stadgenooten uit, **van hun instemming een bewijs te geven.**

Om het hen zoo gemakkelijk mogelijk te maken, men is in Indië nu eenmaal op zijn gemak gesteld — geven wij allen, die zouden wenschen, **dat in Bandoeng een waterleiding tot stand** kwam, in overweging even bij ons te komen zeggen, dat zij daarmede accoord gaan. Gemakkelijker kan het nu toch niet.

De poging tot omkooping van onzen landraadvoorzitter noemt *de Loc.* zeer terecht een opzienbarend feit en het brengt in herinnering het artikel *Inlandsche rechtspraak* opgenomen in ons blad en in *De Locomotief* van 13 Mei Ao Po waarin Mr. Van den Bergh het door Mr. Van Deventer gedaan voorstel, in een voordracht gehouden in het Ind. Genootschap te s'Hage, bestreed, waarin deze o. m. de wenschelijkheid bepleitte eener nieuwe organisatie der landraden, door de europeesche voorzitters geleidelijk te vervangen door inlandsche hoofden, Mr. v. d. B. uitte zijn bezwaren tegen de aanstelling van inl. hoofden tot die zoo belangrijke betrekking; hij achtte het nog een open vraag of zij voldoende vertrouwbaarheid en onpartijdigheid bezitten om een zoo gewichtige taak gerust aan hen te kunnen en te mogen opdragen.

Bedoelde tjamat, zegt de *Loc.* ten slotte, heeft al bitter weinig besef getoond van den duursten plicht, den rechter opgelegd.

Wij gaan geheel met *de Loc.* mede en het verwondert ons, dat wij nog niets vernomen hebben omtrent de schorsing van den assistentwedono, die toch onmiddellijk op deze daad moest volgen. Misschien heeft die schorsing reeds plaats gehad en zijn wij daarvan door een toeval onkundig gelaten. Het is toch niet aan te nemen, dat een lid van den landraad, die

poogt den voorzitter om te koopen, zou gehandhaafd blijven.

De aardbeving. Heden morgen werd hier 5 minuten voor 8 uur, in de richting noord-zuid, een flinke aardschok waargenomen. De groote kroon in de concertzaal van de societeit ging flink heen en weer.

Wij stelden ons in contact met verschillende ondernemingen in den omtrek en ook daar was een flinke schok gevoeld.

Men hield het er voor, dat de Papadajan aan het werken was. Later is gebleken dat deze berg niet de oorzaak van de schokken kon zijn.

Een oogenblik later werd ons uit Soekaboemi getelefoneerd, dat daar op het zelfde tijdstip een vrij hevige aardbeving was waargenomen, met een kringvormige beweging, welke deed denken aan het stampen van een schip, zoodat verschillende menschen zich onpasselijk gevoelden, evenals bij zeeziekte.

De aardbeving duurde langer dan een minuut.

Uit. Batavia werd ons geseind, dat daar ook om 7 uur, 45 minuten een hevige aardbeving was waargenomen.

Ook in Padalarang werd een schommelende beweging waargenomen, die vrij lang aanhield.

Nader bericht men ons nog, dat op verschillende plaatsen in de kotta de schok hevig was en geheel anders dan gewoonlijk. Ook hier hadden verschillende personen een gevoel als bij zeeziekte.

Het, wegens gewichtige redenen voor zes weken aan den predikant te Makasser, W. van Griethuijsen, verleend verlof naar Soekaboemi. is om dezelfde reden met een week verlengd.

De 1e commies bij het hoofdbureau van den geneeskundigen dienst, W. van Waardenburg, heeft verlenging gevraagd van het hem wegens ziekte verleend verlof naar Soekaboemi.

Het, aan den hoofdcommies bij het departement van onderwijs, eeredienst en nijverheid, D. A. Kelder, wegens ziekte verleend verlof naar Soekaboemi is om dezelfde reden met een maand verlengd.

De halte Tjitjalengka wordt met 1 Maart a. s. een station 3e klasse.

Men deelt ons mede, dat in het begin van 1904 de halte Tjimahi een 3e klasse-station wordt, terwijl dan de stopplaats Tjikoedapateuh tot een halte wordt opgevoerd.

Een inlander, die in de vlakte van Tjihea op varkensjacht was, kreeg bij het afgaan van zijn geweer, doordat de lading achteruit sprong, een gedeelte daarvan *in het voorhoofd*.

Hij werd bewusteloos naar zijn woning getransporteerd.

Men maakt er ons attent op, dat de verschillende militaire gebouwen van Tjimahi, in een open ruimte opgesteld, als het ware den bliksem verzoeken, het huis binnen te dringen. Nu in zoo korten tijd reeds twee kostbare menschenlevens verloren gingen door het inslaan van den bliksem, vraagt men of het niet haast tijd wordt, dat men die militaire gebouwen voorziet van een bliksemafleider.

Eenige militairen en een inlander deden zich gisterenavond bij een bami-chinees te goed aan arak-obat.

De militairen raakten hem duchtig en toen zij in een toestand waren, dat zij niet meer goed wisten of zij waakten of droomden, haalde de inlander uit den zak van een van hen een portemonnaie met f 17.50.

De chineesche restaurateur bemerkte het en gaf den dief, nadat hij hem de portemonnaie afgenomen had, een paar flinke opstoppers en maakte daarna den bestolene wakker, die heel dankbaar was, dat hij zijn eigendom terug kreeg.

De inlander was intusschen hard weggeloopen.

Erg romantisch. Een sado, waarin een dame zat, werd gisteren-avond, vlak voor de Societeit »de Harmonie", aangeroepen.

De koetsier maakte zich gereed het rijtuig te doen stilhouden, maar de dame, die niet op de komst van den meneer gesteld was blijkbaar, zette den koetsier tot spoed aan en liet zelfs een rijksdaalder, die zij uit haar hand liet vallen, in de steek, om dien heer te ontkomen.

Een der slachtoffers van de ramp te Tagoggapoe is heden morgen opgegraven. Het lijk was reeds lang tot ontbinding overgegaan en het was geen aangename bezigheid het uit den grond te voorschijn te brengen.

De Europeesche bewoners van Tjitjendo klagen over het slechte licht van de wegen, dat bovendien om elf uur des avonds reeds uitgaat.

Behalve de zoon van den heer D. zijn, naar men ons mededeelt, nog vier inlanders door den dollen hond gebeten, welke inlanders heden-morgen naar Batavia, ter behandeling in de Pasteurinrichting, zijn vertrokken.

De jongen, die gebeten is door den dollen hond en ook de baboe, die hem vergezelde en insgelijks werd gebeten zijn door dr. v. Heumen voorloopig behandeld. De jongen en zijn baboe zijn gisterenmorgen naar Batavia vertrokken, om in de Pasteur-inrichting behandeld te worden.

Aan het bestuur nu de zorg, de door den dollen hond gebeten honden op te sporen en te doen afmaken

---

In den laatsten tijd hebben op den Bragaweg, gedurende de middaguren waarop menigeen zijn dutje doet, diefstallen plaats van planten uit potten. Een bewoner raakte op die manier 5 prachtige rozen kwijt.

Men verdenkt van den diefstal jongelieden, die van het dutuur een schromelijk misbruik maken, om de planten te stelen, hoogstwaarschijnlijk alleen uit baldadigheid.

Laat hen bedenken, dat iets dergelijks bij ontdekking als diefstal, wat het dan ook is, gestraft wordt.

De jongen van den heer J. op Merdika, die voor zijn meester zijn horloge zou halen van den horlogemaker, die het had gerepareerd, is er met de zilveren Waltham van door

Zoo'n dingsigheidje was al lang een stil verlangen van hem.

Het is te hopen, dat het de politie nog gelukt Saleh met zijn gestolen schat te achterhalen.

De *Javabode* gaat den post- en telegraafdienst danig te lijf en haalt eenige voorbeelden aan van de nonchalante wijze, waarop met brieven, couranten en postwissels wordt omgesprongen.

Het blad eindigt zijn protest aldus:

Aan dezen Janboel behoort een einde te komen. Het publiek, dat gedwongen wordt gebruik te maken van een staatsmonopolie, heeft daar recht op. En er is ook geen reden waarom dit zoo zou behoeven te blijven. Het personeel is, na de jongste reorganisatie, meer dan voldoende uitgebreid en de traktementen der ambtenaren zijn zoodanig verbeterd dat zij zelfs den naijver opwekken van die der departementen.

Vóór alles schijnt noodig betere leiding door, voor hunne taak berekende kantoorchefs, onder toezicht van inspecteurs, die werkelijk inspecteeren; een veel strengere handhaving der tucht en breken met het onzalige kassian-stelsel ten opzichte van menschen, die hun plicht niet doen. De staat der post- en telegraaf-ambtenaren zou daardoor worden gereleveerd en dit zou aan het algemeen belang ten goede komen. Maar er dient te worden ingegrepen — krachtig en snel. Het kan zoo niet langer gaan.

Het Stoomschip »Prinses Amalia" van de maatschappij »Nederland", dat reeds 27 jaar tusschen Nederland en Indië vaart, zal zoodra het van de kust hier terugkomt, voor deze maatschappij haar laatste reis naar Nederland doen. Bij aankomt te Amsterdam wordt het uit de vaart genomen en verkocht of gesloopt.

De oude *Amalia* paste dan ook eigenlijk niet meer in derij der nieuwere passagiersbooten van de maatschappij «Nederland".

(*Nieusblad.*)

Het Ontslag van den Heer Arends, directeur van Binnenlandsch Bestuur, komt niet onverwacht; reeds lang was daarvan sprake en sedert eenige maanden is men reeds druk bezig den buit te verdeelen.

De heer Arends heeft zijn ambt sedert 6 Juli 1895 bekleed en nu de kans om een zetel in den raad van Indië te vinden, verkeken schijnt, gaat hij vrijwillig heen.

(*Nieuwsblad.*)

De *Javabode* bespreekt in een artikel *Bevordering van den kleinen Landbouw* het adres van het Bandoengsch bestuur van den Indischen Bond in zake Djoengkoelan en de sympathiseerende beschouwingen daarmede van den heer v. Geuns, redacteur van het *Soerab. Handelsblad*.

Ten slotte geeft het blad de Bandoengsche afdeeling en het Hoofdbestuur van den Indischen Bond den raad, zich met behulp van de ambtenaren van B. B. voldoende op de hoogte te stellen van alle gronden, die geschikt zijn voor den kleinen landbouw en daarvoor beschikbaar kunnen gesteld worden, om daarna aan de candidaten voor een stuk in erfpacht of bruikben alle mogelijke inlichtingen te verschaffen.

Door zoo te handelen, zegt de *Javabode*, zal de Bond zegenrijk werkzaam kunnen zijn in het belang der paupers en zullen hun ongetwijfeld vele teleurstellingen worden bespaard, die thans maar al te vaak geheel ten onrechte worden geweten aan weinige belangstelling of tegenwerking van de zijde der ambtenaren.

De circulaire van den landvoogd aan de betrokken ambtenaren, spreekt voor zich zelf genoeg, en laat geen twijfel over, wat betreft de medewerking in dezen van de ambtenaren.

De clausule, die daarop slaat, luidt aldus: »Vooral echter ten aanzien der zaak zelve, het zoeken naar zooveel mogelijk gunstig gelegen, voor de uitoefening van het bedrijf geschikte gronden, meent de gouverneur-generaal te mogen verwachten dat, zonder aan overige ambtsplichten te kort te doen, het bestuur niet in gebreke zal blijven, aanvragers, die dit verdienen, met raad en voorlichting ter zijde te staan, opdat zooveel doenlijk voorkomen wordt dat, gelijk tot dusver veelal het moest zijn, hunne verzoeken, uithoofde van plaatselijke of wettelijke beletselen, met eene afwijzende beschikking beantwoord moeten worden."

TELEGRAMMEN
van het Bataviaasch Nieuwsblad aan de Preangerbode.

's Hage, 27 Februari.

De Tweede Kamer besloot de gisteren ingediende wetsontwerpen Dinsdag of Donderdag in de Afdeelingen te onderzoeken. Daarna werd behandeld de interpellatie voor welke prioriteit door alle vrijzinnige partijen werd gevraagd, maar die bestreden werd door de behoudende partijen onder leiding van den heer de Savornin Lohman, wien het gelukte de gevraagde prioriteit te doen verwerpen.

Wat de werklieden zullen doen, is nog niet bekend. De mogelijkheid van een nieuwe werkstaking is niet uitgesloten.

De regeering nam uitgebreide maatregelen.

Chamberlain is gisteren in Engeland teruggekeerd. Hij werd uitbundig toegejuicht.

De Amerikaansche Senaat keurde het wetsontwerp goed, rakende het Muntstelsel op de Philippijnen nadat het Huis van Afgevaardigden het ontwerp ontdaan van het voorstel van Paterson om een Zilvercongres samen te roepen had aangenomen.

Londen, 26 Februari.

Caine diende een amendement in op het adres van antwoord op de Troonrede, waarin het Lagerhuis zijn leedwezen uitspreekt dat de militaire uitgaven voor Indië niet verminderd zijn.

De Minister voor Indië verklaarde, dat de militaire uitgaven in ieder land verhoogd zijn, uitgezonderd voor Indië, waar de troepensterkte in verhouding tot de uitgestrektheid van het land het kleinst is.

Amsterdam, 26 Februari.

De firma Watering en Co. te Amsterdam seint ons, dat op de heden gehouden kinabastveiling de unit bedraagt 8.20.

(Weer een aanzienlijke steiging in prijs dus. Onze kinaplanters hebben geen reden, zich over de kinaprijzen te beklagen. De kina gaat er nog altijd in als koek *Red. P. B.*)

Advertentiën.

De REGENT van Bandoeng en de RADEN AJOE zijn verhinderd Woensdag a. s. te ontvangen. 282

Gemengd Koor

repetitie dames en Heeren a. s. Maandag vóór avond. 284

Leesgezelschap Centrum.

Met 1 Maart 1903 treedt als Directeur op de Heer E. H. CARPENTIER ALTING, Soeniaradja- weg alhier.

BANDOENG, 27 Februari 1903.

Mr. M. S. KOSTER.
283 Directeur.

Zondag 8 Maart zal bij genoeg deelname een snippen- concours gehouden worden in de vlakte van Rantja Ekek.

Inzet f 4.—

Na afloop snippen- diner in het restaurant KUIJL en VERSTEEG.

Heeren deelnemers die leden of geintroduceerden van de Societeit Concordie moeten zijn, worden beleefd uitgenoodigd, hun kaartje, waarop geschreven »snippen concours" te zenden uiterlijk Donderdag te voren aan de redactie Preangerbode. Zaterdag den 7en Maart vergadering in den vooravond in de Societeit

285

Gevraagd te huur een huis op netten stand ± 50 gulden. Brieven nummer dezer *Preangerbode.* 277

TE HUUR

tegen 1 April het tokolokaal en achterhuis, thans geoccupeerd door den Heer ANT. JUSTMAN. Te bevragen bij F. J. RAUCH Bandoeng. 251

Verkrijgbaar eten buiten 's huis tegen zeer billijke prijzen

Mevrouw VOOGT,

Kedjaksaän Girang 2e huis in de gang naast de woning van den WelEd. Heer ERNST WOLF. 87

Verschenen:

VRAAGSTUKKEN

ter uitwerking gegeven op de

Schriftelijke examens

gehouden door

het **Instituut van Handelsonderwijs**

te BATAVIA

den 24 en 25 December 1902.

Prijs franco per post f 0.60.

G. KOLFF & Co.,
250 Batavia, Weltevreden, Bandoeng.

Vendutie wegens vertrek

op WOENSDAG 4 MAART 1903,

door

WIJS en HEIJBLOM,

ten huize van den WelEdG. Heer

A. V. BISH,

te Bandoeng (Lembang weg),

van ZEd. goed onderhouden inboedel en van diens **bloemkweekerij.**

Lees s.v.p. het strooibiljet. 281

Preanger Vendutie-, Commissie- en Assurantiekantoor.

VENDUTIE

wegens vertrek

op Zaterdag den 28 Februari 1903,

ten huize van den WelEdG. Heer

JOCHEMS,

kapitein der Infanterie

te Tjimahi,

van ZWEdG. zeer netten en goed onderhouden

INBOEDEL

als:

Marmeren tafels, zeer goed brandende lampen (nieuw) wip- en gewone stoelen, rottan luiaardstoel, leg- en hangkasten, etenskast, buffet, een en twee persoons ledikanten (Soerabajasche) een divan tevens een persoons ledikant, een keurig toilet, dames en heeren schrijftafel, glazenkast, een bijzonder mooie portière (nieuw), tafelkleeden, Japansch schutsel, luxe pendule, matten, klok, een nieuw Bataviaasch rottan ameublement, veldkijker, veldflesch (Emalit), diverse muurversierselen, o. a. van imitatie Delftsch porcelein (bijzonder mooi), fijn glaswerk, twee gedecoreerde eetserviezen, een vierlichts goed petroleum kooktoestel, mooi kinderspeelgoed, w. o. een compleete Spoorweg, twee kakatoe's (zeer mak) legkippen, prachtige rozen, chevelures op standaard, zeer mooie orchideën (in soorten), en wat verder te voorschijn zal worden gebracht.

Kijkdag 27 Februari van: 9 tot 11 uur en van 6 tot 8 uur 's avonds en 's morgens voor de vendutie.

Met commissien belast zich gratis

De Venduhouder,

LOGEMAN.

Ingezetenen van Bandoeng, die op deze vendutië het een en ander wenschen te koopen, en geen transport middelen hebben, om de goederen naar Bandoeng te vervoeren, zal door ondergeteekende voor transport gezorgd worden. De koelie loonen zijn zeer miniem.

256 LOGEMAN.

Allgemeine Electricitäts Gesellschaft,

BERLIN.

Generaal Vertegenwoordigers voor Ned. Indië: MAINTZ & Co., Batavia en Soerabaja.
Agenten voor West-Java: KERKHOVEN & MAZEL, Tjibadak.

Steeds in voorraad te BATAVIA, SOERABJA en TJIBADAK, alle artikelen op het gebied der Electriciteit; DIRECT leverbaar complete Lichtinstallatie's van iedere grootte.

Het opmaken van Begrootingen, uitwerken van projecten en het verstrekken van adviezen geschiedt kosteloos. 10

F. J. RAUCH, Byouterie en Horlogerie, Bandoeng.

Steeds in ruime keuze voorhanden:

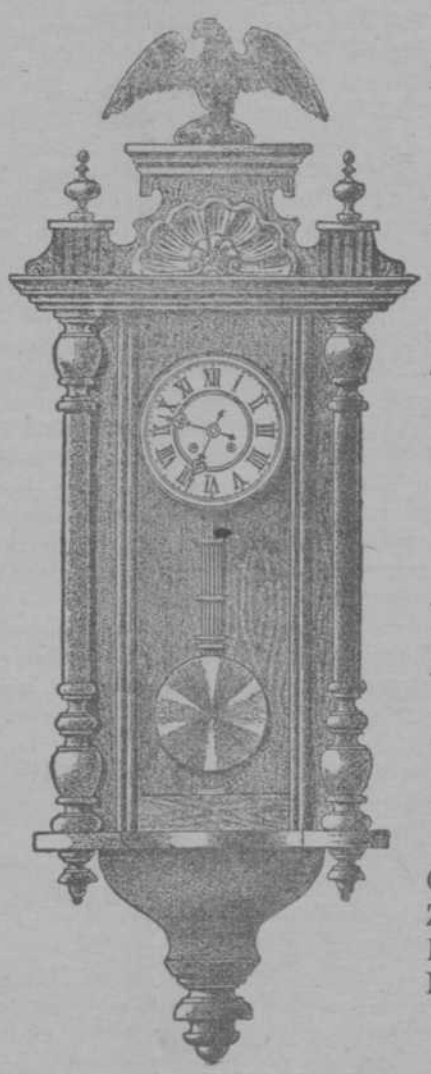

Gouden heerenhorloges van af f 25.—
„ dameshorloges „ „ „ 15.—
Gouden Waltham Mas heerenhorloges van af . . . . . f 45.—
Zilveren Waltham Mas heeren horloges van af . . . . . f 22.50
Nickelen heerenhorloges met garantie f 2.50

Verder:

Diverse merken horloges voor Dames, Heeren en Kinderen in Goud, Zilver, Nickel en Staal, waaronder Repetitie horloges, Chronographen, Patentlevers, Patentlondon enz. enz.

Pendules, Regulateurs, Koekoeks, Wekkers enz.

14 dag loopende Regulateurs met slag van af . . . . . f 10.—
Koekoeks . . . . . van af „ 8.—
Wekkers . . . . . „ „ „ 2.—

Verder:

Regulateurs met kwart gongslag, 400 dagen loopende, Pendules en Regulateurs en alle andere soorten Klokken voor Salons, huiskamers, Fabrieken enz. enz.
Ruime keuze in toilet Klokjes van af f 3.—

Alle Klokken worden geleverd met vijf jaar Garantie:

Heeren Schakelhorlogekettingen.

Gouden . . . . . van af f 30.—
Zilveren . . . . . „ „ „ 4.—
Double . . . . . „ „ „ 3.50
Nickelen . . . . . „ „ „ 0.50

Verder enorme keuze in nieuwe modellen.

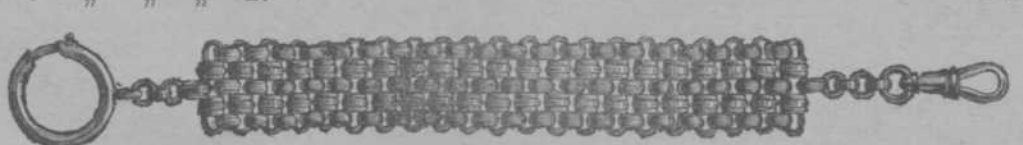

30*b*

ATELIER.

Mijn atelier voor het repareeren vnn alle soorten horloges, klokken enz. is naar de eischen des tijds ingericht, en staat weder onder, mijne persoonlijke leiding. Voor elke reparatie garandeer ik minstens een jaar. *Beleefd aanbevolen.*

TWEEDE BLAD.

De Preanger Bode.

ZATERDAG 28 FEBRUARI 1903. No. 49.

Redacteur: G. L. LA BASTIDE, Bandoeng.

Buitenlandsch Overzicht.

24 Januari.

Dat de president van den duitschen Rijksdag Ballestrem zijn ontslag nam, verwondert ons niet. Hij had het echter wat vroeger moeten doen en niet op een krantartikel. De heer Ballestrem is een herinnering, hoe gevaarlijk het is om toe te geven aan drang in zaken die strijden met het karakter. Men behoeft in het leven geen ijzervreter te zijn en kan in vele dingen toegevend en vergetend zijn, maar ook daarin is een grens. Overschrijdt men die, hetzij gedreven door voordeel, hetzij door drang van buiten, dan raakt men het evenwicht kwijt, weet niet waar men belandt en het is van het toeval afhankelijk, of wij niet heel klein worden.

Ballestrem — wij herhalen het nog eens — had vroeger een goeden naam als voorzitter, was zoowel rechts als links gezien. Toen kwam de obstructie en daarmee de wijziging van het reglement van orde, waarbij aan den president ongeveer dictatoriale macht werd gegeven. Dat geschiedde om de tariefwet er door te halen. Ballestrem was niet voor zulk een wijziging van het reglement, maar liet zich overhalen. Had hij toen geweigerd, hij ware met eere gescheiden en men had hem altijd nagezegd, dat de eerste Katholieke president van den duitschen Rijksdag een voortreffelijk man was. De aanneming van het toltarief en bloc was voor de meerderheid een politieke noodzakelijkheid geworden, dus willen wij aannemen, maar Ballestrem had met zijn verleden dat een anderen president moeten laten doen. Zijn aanvankelijke aarzeling wijst er op, dat hij dit zelf gevoelde. De verkrachting van zulk gevoel moet zich wreken. Ballestrem geraakte in de war en hij maakte zichzelf af door vandaag toe te staan aan een geestverwant, wat hij den volgenden dag aan een tegenstander weigerde. Toen het bleek, dat zeer weinigen het met hem eens waren en het als het ware verklaringen regende om de verantwoordelijkheid alleen op hem te schuiven, stond hij den volgenden morgen weer in ruime mate toe wat hij eerst verboden had. Had hij nu althans daags te voren zijn ontslag genomen, maar ook dat niet. En toen hij het een dag later deed, deed hij het op het ongelukkige motief van een krantartikel en liet het er bij, ook toen opgemerkt werd, dat dit artikel niet meer dan een stuk van een krant was.

Zoo werd de verkiezing van een nieuwen president noodzakelijk, — een zeer lastige geschiedenis, vooral op dit oogenblik. De conservatieven en Katholieken staan ook hier wel in broedergelid, maar de onderlinge naijver smeult voort en kan bij de verkiezing van een nieuwen president zeer lastig worden.

En Ballestrem kan, wanneer hij uitgerust is van de vermoeienissen van den laatsten tijd, tot kalmte komen en daarna tot inzicht van het verkeerde, dat er was in zijn handelwijs. En als hij dat helder en diep heeft ingezien, kan hij zichzelf absolutie geven en weer zoo sterk worden, dat het oordeel van het publiek hem niemendal deert.

De algemeene beraadslaging over de begrooting liep gisteren af en leverde niet veel bijzonders meer op, behalve de toelichting van den Staatssecretaris Richthofen, die voor het eerst officieele inlichtingen gaf, waarnaar reeds lang is uitgezien. Uit hetgeen nu werd gezegd bleek, dat de zeer onhebbelijke houding van president Castro het meest tot de botsing heeft bijgedragen.

Er blijkt in Engeland en in Amerika en ook wel elders een bijzondere neiging te bestaan om de duitsche politiek veel zwarter te maken dan noodig is en in plaats van eerst te onderzoeken, hoe de zaak eigenlijk staat, borduurt men dan op eigen vinding voort en raaskalt eigenlijk maar door. Zoo blijkt nu ook weer de geschiedenis met de *Panther* zich geheel anders te hebben toegedragen dan eerst bericht werd. De *Panther* kwam om de blokkade te handhaven en werd zonder aanleiding te hebben gegeven door het Venezuelaansche fort beschoten. De *Panther* beantwoordde natuurlijk het vuur, maar was als kanonneerboot niet sterk genoeg om het fort tot zwijgen te brengen. Dat geschiedde later met behulp van de *Vineta* en het eind was, dat het fort — het zal er een naar geweest zijn — totaal vernield werd. De Venezuelaansche kanonnen deden wat zij konden, maar richtten niet veel schade aan, omdat zij niet ver genoeg droegen.

Men kan den val van het fort jammer vinden, maar het is een natuurlijk gevolg van een gewone oorzaak en wanneer nu tal van amerikaansche bladen om die reden schelden op Duitschland en de Duitschers, dan is dit niet anders dan krantenlawaai, waaraan niemand zich behoeft te storen, die niet wil.

In de fransche Kamer was het gisteren heel druk. Jaurès, dat wist men, zou antwoorden op de in het begin der week gehouden rede van Deschanel. Deze oud-president der Kamer trad op voor de progressisten of gematigde republikeinen, volgers van Méline. Met sierlijke rollende phrases trachtte hij een bres te schieten in de tot heden vast aaneengesloten meerderheid. Deschanel gebruikte daarbij een middel, dat men van een zoogenaamd fijn man als hij niet zou verwachten; hij viel persoonlijk Jaurès aan, die indertijd de internationale politiek had verdedigd en gezegd, dat men de vraag van Elzas-Lotharingen moest laten rusten, als het eenige middel om in Europa tot vrede te geraken en verlost te worden van de reusachtige steeds toenemende wapeningen.

Jaurès heeft met die meening, — welke men in Frankrijk wel mag hebben, maar niet uitspreken — veel aanstoot gegeven en bij de bureelsverkiezing kostte het moeite hem er door te halen.

Deschanel meende geen kansje te moeten laten glippen om te klagen en viel daarom Jaurès aan, die afwezig was.

De rede Jaures werd vastgeknoopt aan de interpel latie van Lasies over het leger, daar er geen andere gelegenheid was. Maar Jaurès sprak eerst. Daarop de nationalist Lasies terwijl de minister van oorlog André van antwoord diende. De groote zitting liep met een sisser af: de aanneming met groote meerderheid van een motie, waarbij de verklaringen der regeering werden goedgekeurd. De samenzweerders zullen dus wat anders moeten bedenken om den blok — zoo noemt men de coalitie der linkerzijde tegenwoordig — uiteen te doen springen.

Van de redevoeringen van Chamberlain in Zuid-Afrika zullen wij maar geen melding meer maken, tenzij er wat bijzonders bij gebeurt. Zij lijken allen op elkander en zoo optimistisch, dat zij doen denken aan een politiek lesje, dat moest worden opgedreund. Het gaat alles volgens deze toosten even voortreffelijk en dat gelooven wij juist niet, al beginnen de engesche kranten nu mee op die trom te slaan.

Volgens hetgeen aan de *Central News* werd geseind, ontving Chamberlain te Johannesburg ook Andries Cronjé en Piet De Wet, beiden verraders, die zich bitter beklaagden over de positie, waarin zij als Nationale Verkenners verkeerden. Zij werden gebrandmerkt als verraders en zelfs door hun eigen kerk gehaat en vervolgd. Chamberlain troostte hen zooveel mogelijk en zeide, dat de regeering dankbaar was voor de diensten van de Nationale Verkenners, dat al hun aanspraken naar genoegen zouden geregeld worden en zij geen reden hebben zouden om zich te beklagen, dat zij aan den kant van de engelsche regeering hadden gestaan.

Toen indertijd zeker verraad had plaats gehad, betaalden de Joden den kerel, maar wilden niets meer van hem weten. De engelschen niet; zij houden van verraders en sluiten er vriendschap mee. Dat doet geen ander volk.

26 Januari.

Den heer Ballestrem zal gevraagd worden zich als president van den duitschen Rijksdag te laten herbenoemen. Een vreemde zaak, maar dat is geen reden, waarom zij niet zou geschieden in een parlement. Algemeen is de handelwijze van Ballestrem afgekeurd, de socialisten verklaarden ronduit, dat zij niets meer van hem weten wilden. En de wijze, waarop Ballestrem ontslag vroeg, maakte hem nog meer onmogelijk; hij wilde heengaan om een artikel in een krant, terwijl uitdrukkelijk verklaard werd, dat niemand der conservatieve leden part of deel had aan dat geschrijf. De krant, die op Ballestrem gemikt had, de *Kreuzzeit.* werpt nu ook nog een duit in het zakje door haar verwondering te betuigen, dat graaf Ballestrem zijn aftreden grondde op haar critiek. De houding van Ballestrem toch was reeds afgekeurd voor het gewraakte artikel verscheen en in veel scherper bewoordingen. Waarom dragen wij de schuld, vraagt de *Kreuzzeit.* en niet de *Kölnische Volksztg.* het orgaan van de sterkste fractie van den Rijksdag? Wij zijn geheel onafhankelijk van de conservatieve partij en dit weet de voorzitter. Daarom kunnen wij niets terug nemen van het door ons geschrevene. Maar Ballestrem zal aan onze oprechtheid niet twijfelen, wanneer wij verklaren, dat zijn herbenoeming ons de beste oplossing van deze quaestie lijkt.

De nationaal-liberalen willen ook een herbenoeming en de Katholieken zullen wel geen bezwaar maken, omdat hij een der hunnen is en op die manier zal het verzoek om herbenoeming indrukwekkend zijn.

De heer Ballestrem moet het zelf weten, maar wanneer wij ons in zijn plaats stellen, lieten wij ons niet overhalen, — en dit te meer niet, omdat de vraag eigenlijk een verlegenheidsvraag is. De keuze is altijd moeilijk, want al is de Katholieke fractie sterker dan de conservatieve, hindert het toch altijd, dat een Katholiek president is. Er zijn zoo van die dingen, die men niet zegt, maar des te meer voelt. Er komt bij, dat de Katholieken geen persoon in hun midden hebben,

---

Feuilleton.

De geschiedenis van een misdaad.

Naar het Fransch

(23 VAN

MADAME STANISLAS MEUNIER.

DOOR D. E. D.

I.

De zitting van de twee eerste dagen vond ik niet zoo verschrikkelijk als ik vermoed had. Er zijn menschen, die beweren, dat onze verbeelding het kwaad even sterk vergroot als het goede dat de werkelijkheid altijd teleurstelling of verlichting brengt. Ik geloofde het niet, voordat ik het zelf ondervonden had; ik heb niet het minste vertrouwen in het oordeel van andere menschen. Men had er mij bij de Jezuïeten opmerkzaam op gemaakt, dat bij de groote openbare crisis ten tijde der godsdienstvervolgingen de dood door allen met kalmte onder de oogen werd gezien. Maar, dacht ik, dat was maar voor het uiterlijke en de zedelijke en lichamelijke smart was er niet minder hevig om. Mijn onderwijzers zeiden: „Er bestaan compensatiewetten; ik geloof niet, dat iets de menschen te hulp komt; dat hij lijdt zooveel als hij kan, maar dat zijn gevoel verstompt; in een drankpaleis ruikt men den drank niet meer; de overmaat van het kwaad brengt verstomping voort. Het verlaten van de kale eenzame cel had mij, ondanks mijn sombere gedachten, uit mij zelf gehaald door het grootsche schouwspel vóór mij.

Ik antwoordde duidelijk op de mij gestelde vragen.

Het was hierbij zoo stil in de zaal, dat ik kon meenen alleen te zijn met den president. Ik keek hem vlak in het gezicht als een man, die zeker is van zichzelf. Ik voelde mij meer bevreesd toen de gezworenen den eed zouden afleggen. Ik zocht op hun gezichten, uit hun houdingen te lezen. Gij vermaarde heer, die de „eerste" was, die de uitspraak van de jury moest uitbrengen, gij leekt mij indrukwekkend als Jupiter en welwillend als een wijze. Ik had een voorgevoel alsof gij gunstig voor mij gestemd waart. Anderen deden mij sidderen. Ik zag hen aan met hun doordringende oogen en door nadenken diep gerimpelde voorhoofden. Eén vooral viel mij op, één, die op mij leek, die mij zeker begrijpen zou en tegen mij gestemd zou zijn. De anderen vormden de gewone onzekere, menschen, die met den sterkste instemden.

Een beweging van een agent aan het benedeneinde der zaal trok mijn oogen in een andere richtig naar de bewijsstukken, een rommeltje waaruit ik niet dadelijk wijs kon worden..... Er waren stoffen, photographieën, doozen, flesschen.

Flesschen..... — een heele kleine bevatte een violette vloeistof, het resultaat van het scheikundig onderzoek. Een andere, zeer groote, de ingewanden van het slachtoffer. Een gevoel van walging overviel mij. Ik geloof, dat zelfs als ik mijn broer had liefgehad, wanneer ik werkelijk onschuldig was geweest aan zijn dood, ik niets anders dan die walging gevoeld zou hebben.

Die maag, die daar in den alcohol dreef, grijsachtig en verschrompeld, was eenvoudig een voorwerp evenals de overjas, die ik op den dag van de misdaad gedragen had, en het stuk van het tapijt, dat men eveneens tentoonstelde. Mijn materialisme is hier kiescher dan de sentimentaliteit van menschen die de beenderen of hersenen van heiligen en groote mannen aanbidden. Ik keerde mij van het akelige voorwerp af, als van iets onreins en slechts een paar malen vergat ik, dat ik dien kant niet moest uitkijken.

Ik herinner mij langen tijd naar den gekruisigden Jezus gekeken te hebben en dat het mij te binnen schoot, dat ik deze schilderij van Bonat in het Salon tentoongesteld had gezien. Later las ik

dien zij kunnen presenteeren voor president.

En wat ook niet weinig afdoet, het is de laatste zitting van dezen Rijksdag; dan volgende verkiezingen. Waarom dus voor dien korten tijd zich zooveel moeite op den hals gehaald. Donderdag komt de Rijksdag weer bijeen en dan moet de zaak beslist worden. Ballestrem heeft reeds eenmaal zich laten overhalen om te doen wat tegen zijn gevoel indruischte, nu is er, zou men zoo zeggen, te veel gebeurd, de afkeuring van zijn houding is te scherp gewees't, dan dat hij zich weer zou laten vinden, omdat men — eigenlijk niet anders kan voor het oogenblik.

Hadden de socialen het in den Rijksdag voornamelijk gemunt op den keizer, wien zij herinnerden aan de oude waarschuwing: wie zijn tong bewaart, houdt wacht voor zijn ziel, ook van conservatieve, of liever van agrarische zijde liet men Z. M. niet met rust. De afgevaardigde Oertel viel den keizer scherp aan. Hij betreurde het zeer, dat de keizer zijn persoon zoo op den voorgrond drong; de sterkste individualiteit moet zich weten te matigen; de vorst is de ziel van de grondwet, niet de grondwet zelf; wanneer de persoon van den keizer in het debat betrokken wordt, dan kon dat alleen geschieden ten koste van zijn positie. Ook sprak Oertel de hoop uit, dat de Rijkskanselier Von Bülow de wegen van Bismarck zou bewandelen. In elk geval zouden de conservatieven zich te vaster hechten aan de grondwet, tegenover de persoonlijke meeningen van den vorst; zij wilden alleen te doen hebben met den tegenwoordigen rijkskanselier, en zoo hij niet de verantwoording wenscht te dragen, met zijn opvolger.

Als Bismarck eens zijn oogen kon opslaan om dezen warboel te aanschouwen!

Er loopen in de laatste dagen minder gunstige berichten over den keizer van Oostenrijk. In verband met al hetgeen die grijze Vorst in de laatste jaren ondervond in zijn familie en daarbij de nimmer wijkende politieke moeilijkheden, zou zich een apathie ontwikkeld hebben, welke op dien leeftijd — de keizer wordt 73 jaar — gevaarlijk kan worden.

Zooals gewoonlijk bij de monarchen, trekt Frans Jozef zich vooral de militaire zaken aan en bij al de reeds bestaande moeilijkheden komt nu nog de onwil van de Kamers om de verhooging van de militaire lasten te bewilligen, welke in een Kroonraad noodzakelijk is verklaard. Te Pest dreigt de oppositie met onvoorwaardelijke obstructie tegen het legeronterwerp. Zaterdag begon daar de eerste lezing, maar voor men aan de dicussie zou gaan, werd voorgesteld den correspondent van de *N. Freie Presse* van de perstribune uit te sluiten, wegens zijn openbaarmaking van Apponyi's eischen, en door een voorstel om alle in verband met de legerwet ingebrachte verzoeken te doen voorlezen.

Uit Weenen wordt aan de *Temps* geseind, dat in welingelichte kringen ontkend wordt, dat er een gedeeltelijke mobilisatie plaats heeft aan de Zuidelijke grens en dat er schepen gestuurd zouden worden naar de Levant, om druk te oefenen op Turkije tot verkrijging van hervormingen.

De *Temps* is een blad, dat genoeg op de hoogte moest zijn van de tegenwoordige persmanieren om in zulk een serieusen vorm zulke gekke berichten tegen te spreken. Maar het schijnt, dat er van zekere zijde weer veel liefhebberij is om stookberichten te verspreiden. Zoo heeft de fransche *Presse* een telegram uit Saloniki, waarin vermeld wordt, dat 200 Christenen door Turksche posten werden beschoten; 37 mannen, vrouwen en kinderen vielen door de kogels. Daarna werden vrouwen en meisjes naar de Turksche posten aan de grenzen gebracht, waar zij mishandeld werden. Het wanbestuur van de Turken is bekend, maar den »grooten moordenaar" heeft men zeker duizenden moorden meer op zijn geweten geschoven dan er ooit gedaan zijn.

Van Marokko geen nieuws, dat de moeite waard is om te lezen.

De venezuelaansche zaak zal waarschijnlijk wel in orde komen, vermoedelijk door een commissie, niet door het haagsche Hof van Arbitrage. Dat Hof is zoo duur, dat men er bang van is geworden.

Intusschen wordt er nog altijd veel gebazeld over het bombardement van het fort Don Carlos. Er worden fabelachtige verhalen gedaan van den reusachtigen regen van kogels door de Duitschers in een oogwenk in dat fort geworpen.

De welbekende dr. Jameson gaat overmorgen met zijn lijdenden vriend Alfred Beit te Kaapstad scheep, maar zal zoo spoedig mogelijk naar Zuid-Afrika terugkeeren om te werken voor de verkiezingen.

Als een land geen financieele schandalen heeft, kan het tegenwoordig niet meer meedoen. De onderdirecteur van de rumeensche Openbare Schuld, Pasisiano, en de chef de bureau bij dezen tak van dienst, Dimitresco, zijn in hechtenis genomen, wegens het plegen van valschheid, tijdens de jaren 1899 tot 1901 bij de uitlotingen van de 4 pCts. Rumeensche rente. Zij werden tot deze fraude aangezet door twee kleine bankiers in Bucharest, Albahary en Bekar, die voor de uitlotingen stukken kochten en daarna de beide beambten bewerkten om juist deze stukken te doen uitloten. Op die manier wonnen zij het verschil usschen de nominale waarde en de toenmalige noteeringen, welke zeer laag waren. De beide bankiers zijn eveneens gearresteerd; Albahary in Nice, waarheen hij gevlucht was.

De fransche Senaat nam eergisteren het wetsvoorstel aan betreffende de binnenlandsche suikerpremiën, met 273 tegen 5 stemmen. De bepalingen van de brusselsche suikerconventie werden zonder stemming bekrachtigd.

---

in een krant, dat mijn oogen zich in een innig gebed op den Zaligmaker gericht hadden en dat de godsdienstige opvoeding, die ik bij de Jezuïeten genoten had, mij hadden geholpen deze beproeving te doorstaan. Een ander die mij kwaad gezind was en die het ook had opgemerkt noemde mij schijnheilig.

Ik werd ook niet erg getroffen door het voorlezen van de akte van beschuldiging. De instructie had er mij op voorbereid, ik kende er elk woord van. Ik werd weer bang, toen ik merkte, dat zij ten einde liep. De getuigen zouden opkomen en konden iets onvoorziens brengen. Weer stond ik van aangezicht tot aangezicht met Laura.

Ik had haar niet meer lief. Het was mij, alsof ik na mijn eerste ontmoeting met haar in Grindewald verscheidene levens doorleefd had. Het zou mij niets vreemd geweest zijn, wanneer zij daar oud, gerimpeld en gebroken voor mij had gestaan. En mijn jeugd was, evenals de hare, reeds oneindig langen tijd voorbij. Niets herinnerde meer aan het teedere verleden. Maar ik vreesde haar haat. Zij zou heftig, beleedigend zijn; zij zou de gezworenen overtuigen. Ik begon te beven; mijn tanden klapperden en om dezen aanval van zenuwen te verbergen bracht ik mijn zakdoek voor mij mond.

(*Wordt vervolgd*).

AANGESLAGEN VENDUTIEN

in de maanden Februari en Maart 1903

Zaterdag 28. ten huize van den kapitein JOCHEMS te Tjimahi, van meubilaire goederen door den heer LOGEMAN directeur van het PREANGER VENDUTIE COMMISSIE en ASSURANTIE KANTOOR te Bandoeng.

Zaterdag 28, Houtvendutie op de Gouvernements: houtstapelplaats Kebon Djoekoe-Bandoeng, door den HOUTVESTER, van rasamala hout, en van
- *a.* 586 st. M. djatibrandhout liggende te Tomo.
- *b.* 21 st. M. djatibrandhout liggende te Tjikalong, aan den weg van Soemedang naar Kadipaten paal 47.
- *c.* 108 st. M. djatibrandhout aanwezig in het bosch Sampora dicht bij de Tjipeles.
- *d.* 2 st. M. djatibrandhout aanwezig te Oedjoengdjaja aan de ouden postweg van Soemedang naar Kaboepaten; deze houtwerken tegen eene limite van f 1.50 per stapelmeter, als nog: 128 M³. djatibrandhout liggende in het boschje Boeket Tjoelah, nabij Tjiparaij (Bandoeng) limite f 0.75 per M³.

Maandag 2, ten huize van luitenant SOETENS te Tjimahi van meubilaire goederen, door WIJS en HEIJBLOM.

Maandag 2, ten huize van Hadji ABDOEL SOEKOER in de dessa Tjiporeat district Oedjoengbroeng wetan van meubilair, een woonhuis op houten stijlen en pannen dak, twee padischuren, ± 112 tjaengs padi, en een erf groot 135 roeden, door den Tgd. deurwaarder bij den Landraad te Bandoeng.

Dinsdag 3, ten huize van den heer J. van der PLAATS, opzichter bij de werkplaatsen, door Pr. VENDUTIE-, COMMISSIE- en ASSURANTIE-KANTOOR.

Woonsdag 4, ten huize van den heer A. V. BISCH klerk S. S. Lembangweg, van meubilaire goederen, door WIJS & HEIJBLOM.

Woensdag 4, ter houtstapelplaats Pangdjagalan, Kebon djati te Bandoeng, van djati balken door HADJI ISKAK.

Donderdag 5, COMMISSIE VENDUTIE ten vendulocale van en door de firma OVERBLEEK BLOEM & Co., tegenover hotel Homan te Bandoeng, van meubels, paarden, vee, provisiën, dranken etc.

Zaterdag 7, ten huize van den Notaris te Bandoeng, van kinazaden en enten, door den directeur der Gouvernements Kina Onderneming.

Dinsdag 10, ten pandhuize te Soemedang van onuitgeloste pandgoederen en ten assistent-residentie kantore aldaar van de afgekeurde wedana woning te Darmaradja en de afgekeurde postloods te Tjileuweung.

Zaterdag 28, ter Gouvernement houtstapelplaats van Rasamala hout door den HOUTVESTER.

Zaterdag 28, ten vendukantore te Bandoeng, van het perceel te Bandoeng verp. no. 405 staande ten name van wijlen den heer BLETTERMAN door Mr. HOORWEG.

Maandag 30, ten huize van den heer Mr. M. S. KOSTER Bragaweg te Bandoeng, van meubilaire goederen, door WIJS & HEIJBLOM.

Dinsdag 31, Woensdag 1 en Donderdag 2 April, ten huize van den heer Jhr. E. Th. Th. H. van BENTHEM van den BERG, resident der Preanger Regentschappen, van meubilaire goederen, door J. R. de VRIES & Co.

RESULT OF TEAS 1903 No. 42.

Van de firma PEET & Co. te Batavia ontvingen wij onderstaande:

LONDON TELEGRAM 17th & 24th FEBRUARY 1903.

Steamer	Garden	Chests	Pekoe	Bro. Pekoe	Pekoe Souch. & Bro. Souch.	Pekoe Fann:	Total ½ Kos.	N/Pro. in cts per ½ Ko.
„D. o. Norfolk"	Goalpara	216	5400	12638	—	840	18878	457
„Pr. Hendrik"	Perbawatie	216	4480	13500	—	1100	19080	36²
„K. Willem II"	Malabar	108	2976	6676	—	—	9632	31-
— „ —	Pasir Salam	108	3128	6222	656	—	10076	29½
— „ —	Panoembangan	108	2642	6550	—	—	9192	28½
„Essen"	Singarna	108	—	7238	2734	—	9972	28½
„Pr. Hendrik"	Tjisalak	250	17000	4500	—	—	21500	25²
— „ —	Sanglang	66	4680	1400	—	—	5080	25³
		1180	40376	58724	3390	1940	104430	

Advertentiën.

MARMEREN Huis- en Décoratieschilder BRONZEN.

L. DELHAISE

Uithangborden.

1 BANDOENG.

J. F. W. FELDMANN,

heeft zich te Bandoeng gevestigd als particulier Landmeter voor het opmeten van Ondernemingen, het uitzetten van tracé's enz.

32 KEBON DJOEKOET.

De Preanger Volks-Apotheek

levert prima kwaliteit

Siropen à f 0.50 per fl.

Heden ook *Verkrijgbaar*:

FRAMBOZEN SIROP Iª. uit versch Hollandsch FRAMBOZENSAP bereid à f 1.25 p fl.

Wederverkoopers genieten rabat. 12

Agentuur en Commissiehandel

Columbia Stores.

Braga-weg (naast KUIJL & VERSTEEG).

Rijwielen.

Automobielen.

Benoodigdheden (nieuwe collectie).

Calcarium

muurverf in 48 kleuren.

Electrische Schellen, huistelefoon enz., aanleg van leidingen.

Ontvangen: Een kleine factuur instrumenten als: **guitaren, mandolines** enz. onderdeelen hiervoor zeer billijk.

C. A. HELLERMAN,

Bandoeng.

Wapens en Ammunitie,

Rijwielen en Benoodigdheden.

Ontvangen:

ELEIJ JACHTPATRONEN

cal. 16.

gevuld met prima rookzwak kruit en hagel

No. 8 en 9.

11 *Beleefd aanbevolen.*

H. N. VAN DER BEEK

TELEFOON No. 42.

Administratie-kantoor.

Agentuur en Commissie handel Bandoeng Preanger Regentschappen.

Beheeren: Boedels, Huizen, Landerijen.

enz. enz.

Openen kassiers rekeningen. Nemen gelden in deposito's tegen vergoeding van 4½ % 's jaars.

Dadelijk opzegbaar.

Koopen en verkoopen wissels en effecten, huizen enz.

TE KOOP:

1 Landauwer.
1 Landaulet.
1 Americaine.
1 Mylord.
1 Span Sandelwoods 4'1".
1 Span Stamboekpaarden 4'3".
1 Rijpaard 4'3".
1 do. 4'9".
1 Bendy Mylord.

Wagen verhuurderij,

v/h HOTEL WILHELMINA
Telefoon No. 217

Heden ontpakt:

Een goed Geassorteerde partij Provisiën in blik.

Lekker versch.

Maandelijks

nieuwe aanvoer.

Prijzen erg goedkoop

14*b* bij H. N. van der BEEK.

ONZE KLEINTJES

alweer op

Verwachten nieuwe zending.

NOORDWIJK. **„VOLKSBELANG"** WELTEVREDEN.

Goedkoopste Magazijn

van Medicijnen, Chemicaliën, Drogerijen, Gummi-artikelen, Huisverven enz.

Tropon (eiwit-voedingstoffen) f 2.— per blik, Zenuw-Elixer Dr. Zieber in flac. van af f 1.50, verschillende geneesmiddelen van Pastoor Kneipp.

Zematone, Asthmapoeder en Cigaretten f 2.— per doos, Captol; beroemd haarwater f 2.50 per flacon, Coriomeleine, behouder van Schoenleder, f 0.50 per blikje.

Verkoop à Contant.

13

Van Arcken & Co.

HOF-JUWELIERS, BATAVIA en SOERABAIA.

Ontvangen:

Gouden soliede Kinderringen van af	f 4.50
Fraaie Meisjes en Damesringen van af	» 7.50
Blauwekralen Kinder-Colliers van af	» 2.50
Bloedcoralen » » » »	» 4.50
Blauwekralen Garnituren (1 Collier- en 2 Armbanden) van af	» 5.50
Bloedcoralen » id. » »	» 8.—
Zilveren Kinderbekers, Rammelaars, kleine Zilveren Charivaris voor armbanden enz. van af	» 0.50

N.B. Op bovenstaande goederen bij contante betaling 5 pCt. korting.

HEEREN REMONTOIR HORLOGES

voorzien van onzen firmanaam, met garantie:

Nikkelen met 10 steenen			f 9.—
Id. Omega met 7 st.			» 12.—
Zilveren 900/1000 m/10 st.			» 12.—
id.	id. » 10 »		» 15.—
id. (met zilveren binnendeksel.)	Oméga 15 en 17 lignes	m/7 st.	» 17.50 en f 18.—
id. (met zilveren binnendeksel.)	» »	m/15 st.	» 20.—
id. (met zilveren binnendeksel.)	» Savonette	m/15 st.	» 25.—

3*c*

Toko F. THIEM.

Bandoeng.

Uitverkoop tegen Europeesche prijzen

VAN

Luxe-artikelen,

Jachtbenoodigdheden, Hoeden, Tricots, Tafelkleeden, enz.

Steeds in voorraad:

Provisiën en Dranken van de beste merken

w. o. het Klosterbräu-Bier.

Whisky V.O.B. Genever Blankenheijm & Nolet

Reijnvaan Sigaren.

Heden ontpakt:

Soeneckens Inktkokers, Pennen, enz.

Berkefeld Waterfilters.

PLAIDS.

BELEEFD AANBEVELEND

F. THIEM.

110

Fröbelschool

TE BANDOENG.

Aangifte van Leerlingen bij de Directrice.

33 *De Commissie van toezicht.*

Ondergeteekenden berichten, dat zij zijn aangesteld tot agenten van de

Algemeene Maatij. van Levensverzekering en Lijfrente.

GOBÉE & WOLFF.

Genoemde Maatij. heeft **bijna evenveel** verzekeringen loopen als **alle andere,** in **Indië werkende Maatschappijen** te **zamen.** De redenen voor dit succes zijn het enorme reserve-fonds der „Algemeene" en haar coulant optreden tegenover verzekerden. 134

Twintig Model-Studiën

van het

Vrouwelijk Lichaam

Prijs f 2.50; franco per post f 2.75.

G. KOLFF & Co.,

Boekhandel — Bandoeng.

KUIJL & VERSTEEG.

Dagelijks versch verkrijgbaar:

Saucijs broodjes, keurige taartjes, groote taarten, pasteien, g-truffeerd gevogelte, puddingen diverse ijs soorten, aparte koude en warme vlesch en slaschotels.

Diners en Soupers zoowel aan als buitenshuis.

VOORHANDEN:

Boerenjongens, morellen op brandewijn fijnste maresquino, kirschwasser, abricotine benedictiner, orgeade stroop, persico, curaçao. Triple see, crême noïjaux, chartreuse, limons quash, fijnste oranje bitter, holl. vruchten, limonade stroopen.

Beste Port à Port en Madeira.

Oude Hollandsche Jenever in ☐ fl. en kruikjes. Cognac Vieux, Whiskij en Barc. brandewijn, fijnste qualiteit Sherrij, mélange voor Goblers, slechts door bijvoeging van fijn IJs, geheel tot 't gebruik gereed, per flesch à f 3.50

Roomboter, merk Oldemarkt, fijnste qualiteit gegarandeerd onvervalschte natuurboter in blikken van 1, 2, 5 en 10 pd.

16 *Beleefd aanbevelend.*

Utrechtsche

LEVENSVERZEKERING MAATSCHAPPIJ.

Maatschappelijk Kapitaal f 1.000.000.

Kantoor te Soerabaia, boven Passar Gelap.

Hoofd-Agent:	F. A. R. A. BARON VAN ITTERSUM.
Commissie van Advies:	J. J. BENJAMIN, Hoofd-Agent der Koloniale Bank te Soerabaia.
	Mr. C. W. BARON VAN HEECKEREN, Lands-Advocaat te Semarang.
Hoofd-Inspecteur:	J. A. BARON VAN HEERDT.
Inspecteurs:	F. SPRUIJT, A. P. G. HENS en Jhr. v. d. WIJCK.
Agent te Bandoeng:	J. W. MEKERN. 17

DE PREANGER-APOTHEEK

is voorzien van alle Chemicaliën en Drogerijen voor geneeskundig en technisch gebruik, van Verbandstoffen, Caoutchouc-artikelen, Patentmedicijnen, Medicinale wijnen, Melksteriliseer-apparaten enz. enz.

E. Verschooff.

105 ***Telefoon No. 5.***

Engelsche Fransche **EETSERVIEZEN**

E. Dunlop & Co.,

Bandoeng.

Ned. Ind. Sigaren-Magazijn. 29

Ping-Pong

Fijn licht sigaartje f 2.25 per 50 st.

Te verkrijgen in de voornaamste toco's of bij: 74

De Importeurs voor West-Java. de Indische Handels Compagnie Batavia.

J. W. WIJS & Co., Bandoeng.

Venduhouders, Commissionnairs, en Expediteurs.

Belasten zich met het houden van Boedels- en Handelsvendutiën voor

Bandoeng en Omstreken.

Voor Handelsvendutiën een geschikt lokaal aanwezig.
Gelegenheid tot stalling voor Paarden- en Vee vendutiën.
Na afloop van elke Vendutie kan 's namiddags over het rendement worden beschikt. 26a